

## SPOLJNA TRGOVINA

### Izvori i metode prikupljanja podataka

Izvor podataka za statistiku spoljne trgovine je Jedinstvena Carinska Isprava o izvozu i uvozu robe, koju prilikom carinjenja robe, u ime preduzeća, podnose carinarnicama špediterska preduzeća koja imaju dispoziciju carinskog obveznika.

Uprava za statistiku Crne Gore – MONSTAT mjesečno preuzima spoljno-trgovinske podatke od Uprave Carina Crne Gore i dalje ih statistički obrađuje.

### Obuhvatnost

Pri izvozu obuhvata se sva roba koja potiče iz domaće odnosno proizvodnje iz unutrašnjeg robnog prometa uključujući i tzv. nacionalizovanu robu (roba koja je bila uvezena i ocarinjena, pa se u nepromijenjenom ili doradjenom stanju izvozi kao roba porijekla Crne Gore na strano tržište. Uvoz obuhvata svu robu uvezenu iz inostranstva koja je ocarinjena i puštena u unutrašnji promet u cilju reprodukcije, investicija ili široke potrošnje. Uključene su i isporuke raznih dobrotvornih organizacija i privatne poklon pošiljke.

Statistika spoljne trgovine se obrađuje i publikuje po specijalnom sistemu trgovine.

### Definicije

*Vrijednost robe* u spoljnoj trgovini iskazana je na osnovu cijena koje su postigla preduzeća prilikom sklapanja ugovora. Sve vrijednosti obračunate su na bazi pariteta franko granica: FOB-cijene za izvoz, CIF-cijene za uvoz. Statistička vrijednost robe koja se izvozi jeste fakturna vrijednost robe. Statistička vrijednost robe koja se uvozi jeste vrijednost koja predstavlja carinsku osnovicu. Podaci o vrijednosti su obračunati po tekućim kursovima koji se primjenjuju za utvrđivanje carinske osnovice. Po tekućim kursovima koji se primjenjuju za utvrđivanje carinske osnovice takođe je izvršen obračun troškova transporta, osiguranja, pretovara i sl. koji se plaćaju u stranoj valuti.

Klasifikacija izvoza i uvoza robe u spoljnoj trgovini vrši se prema Nomenklaturi statistike spoljne trgovine, koja se bazira na Standardnoj međunarodnoj trgovinskoj klasifikaciji OUN, revizija 1, za podatke zaključno sa 1987. godinom. U 2006. godini izvršena je revizija Nomenklature statistike spoljne trgovine koja se zasniva na Standardnoj međunarodnoj trgovinskoj klasifikaciji, revizija 4. Registracija podataka spoljne trgovine po zemljama vrši se po principu zemlje odredišta kod izvoza i zemlje porijekla kod uvoza. To znači da se pri izvozu registruje zemlja u kojoj se roba troši ili dalje obrađuje, a pri uvozu ona zemlja u kojoj je roba proizvodnjom dovedena u stanje u kome se uvozi.

Statistika spoljne trgovine se temelji na Zakonu o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike Crne Gore (Službeni list RCG, broj 18/12); Sporazumu o međusobnoj saradnji Uprave za statistiku i Uprave carina Crne Gore od 22.06.2004. godine (Aneks II od 20.01.2009. godine); Carinskim zakonima (Sl. RCG br. 7/2002, 38/2002, 72/2002, 21/2003, 29/2005, 66/2006 i 21/2008) i Pravilniku o obliku, sadržaju, načinu podnošenja i popunjavanja carinske deklaracije i zbirne prijave (Sl.list RCG 03/2003 i 08/2007) i niz drugih uputstava.

Metodologija ove statistike temelji se na preporukama statističkog ureda UN i EU, a objavljuje se u sljedećim publikacijama:

Statistics on the Trading of Goods, Users Guide, EUROSTAT

International Merchandise Trade Statistics Concepts and Definitions 2010.

## EXTERNAL TRADE

### Sources and methods of data collection

Data source for external trade statistics is Single Administrative Document on import and export of goods, submitted, on behalf of enterprises, by shipping agents having the disposition of Custom tributary.

Statistical Office of Montenegro – MONSTAT takes over import-export trade data from Customs Administration of Montenegro each month and performs further data processing.

### Coverage

Export covers all goods of domestic i.e. internal production origin, including so-called nationalized merchandise, (imported goods cleared through the customs, and unchanged exported as goods of Montenegro origin). Import covers all merchandise imported, cleared through the customs, and put on domestic market for reproduction, investment or consumption purposes. Deliveries of various charity organizations and private gifts are also included.

External trade statistics use special trade system for processing and publishing data.

### Definitions

*Value of goods* in external trade statistics is shown on the basis of prices fixed by organizations and enterprises by contractual stipulation. All values have been computed on the basis of parity free on border, i.e. F.O.B. prices regarding export and C.I.F. prices regarding import. Statistical value of goods being exported is the invoice value of goods. Statistical value of goods being imported is the value representing customs base. Data on values are computed on the basis of exchange rates applied for establishing customs base. Costs of transportation, insurance and reloading, etc. paid in foreign currency have been calculated at current exchange rates applied for establishing customs base.

Classification of importation and exportation of goods in external trade was done according to the Nomenclature of the External Trade Statistics based on the Standard International Trade Classification of OUN, Rev.1 for the data for 1987 inclusive. In 2006, Nomenclature of the External Trade Statistics was revised according to SITC, Revision 4. Registration of external trade data by countries is carried out according to principle of destination country for the export and origin country for the import. It means that, in case of export, registered is the country in which goods are consumed or further processed, and in case of import - the country where the goods have been produced in the condition in which they have been imported.

External trade statistics base on the Law on official statistics and official statistics system of Montenegro (Official Gazette no18/12); Protocol of mutual cooperation in field of statistics of external trade statistics from 22.06.2006 ( Annex II from 20.01. 2009.); Customs Laws (Official Gazzette No7/2002, 38/2002, 72/2002, 21/2003, 29/2005, 66/2006 i 21/2008) and Rulebook on Amendments and Supplements to Format, Content, Reporting, and Fulfilling of Customs Declarations and Collective Registration (Official Gazzette No. 03/2003 i 08/2007).

The methodology for this statistics is based on recommendations of EU and UN Statistical Office. It is published in the following publications:

Statistics on the Trading of Goods, Users Guide, EUROSTAT

International Merchandise Trade Statistics Concepts and Definitions 2010.

## 15 – 1. BILANS ROBNE RAZMJENE SA INOSTRANSTVOM

## EXTERNAL TRADE BALANCE

hilj. EUR

thous. EUR

	Vrijednost / Value					
	2014	2015	2016	2017	2018	
Ukupni izvoz	333 166	317 172	325 846	371 463	400 107	Total exports
Ukupan uvoz	1 784 214	1 841 524	2 061 688	2 303 503	2 553 580	Total import
<b>Saldo robne razmjene</b>	<b>-1 451 048</b>	<b>-1 524 352</b>	<b>-1 735 842</b>	<b>-1 932 040</b>	<b>-2 153 473</b>	<b>Goods trade balance</b>

15 – 2. ROBNA RAZMJENA CRNE GORE  
SA ČLANICAMA CEFTATRADE OF GOODS BETWEEN MONTENEGRO  
AND CEFTA MEMBER COUNTRIES

hilj. EUR

thous. EUR

	Izvoz / Exports			Uvoz / Imports			
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	
<b>Ukupno</b>	<b>325 846</b>	<b>371 463</b>	<b>400 107</b>	<b>2 061 688</b>	<b>2 303 503</b>	<b>2 553 580</b>	<b>Total</b>
<b>Ukupno CEFTA</b>	<b>146 800</b>	<b>152 492</b>	<b>160 786</b>	<b>627 546</b>	<b>717 605</b>	<b>728 368</b>	<b>Total CEFTA</b>
Učešće CEFTA u CG	45%	41%	40%	30%	31%	29%	Share of CEFTA in Montenegro
Republika Srbija	82 035	65 990	93 079	457 276	495 703	492 031	Republic of Serbia
B i H	26 636	47 186	30 906	111 630	151 954	155 563	Bosnia and Herzegovina
Albanija	14 388	10 944	12 925	28 542	35 017	42 921	Albania
Sjeverna Makedonija	4 526	5 741	6 818	26 521	30 353	31 181	North Macedonia
Moldavija	37	-	1	169	546	369	Moldavia
Kosovo	19 179	22 630	17 057	3 408	4 032	6 304	Kosovo

## 15 – 3. ZEMLJE SA NAJVEĆIM UČEŠĆEM U IZVOZU

## COUNTRIES WITH THE LARGEST SHARE IN EXPORTS

hilj. EUR

thous. EUR

	Izvoz / Exports				
	2015	2016	2017	2018	
<b>Ukupno</b>	<b>317 172</b>	<b>325 846</b>	<b>371 463</b>	<b>400 107</b>	<b>Total</b>
Republika Srbija	70 213	82 035	65 990	93 079	Serbia
Mađarska	2 777	34 928	31 683	46 145	Hungary
Bosna i Hercegovina	29 385	26 636	47 186	30 906	Bosnia and Herzegovina
Slovenija	11 938	15 103	19 983	28 168	Slovenia
Poljska	8 939	11 443	15 250	17 540	Poland
Češka	3 521	6 031	4 192	17 415	Czech Republic

## 15 – 4. ZEMLJE SA NAJVEĆIM UČEŠĆEM U UVOZU

## COUNTRIES WITH THE LARGEST SHARE IN IMPORTS

hilj. EUR

thous. EUR

	Uvoz / Imports				
	2015	2016	2017	2018	
<b>Ukupno</b>	<b>1 841 524</b>	<b>2 061 688</b>	<b>2 303 503</b>	<b>2 553 580</b>	<b>Total</b>
Republika Srbija	518 360	457 276	495 703	492 031	Republic of Serbia
Kina	189 591	185 182	221 419	256 624	China
Njemačka	116 431	217 243	196 101	234 584	Germany
Italija	117 718	153 041	168 716	189 977	Italy
Grčka	114 308	109 474	135 199	164 472	Greece
Bosna i Hercegovina	120 006	111 630	151 954	155 563	Bosnia and Herzegovina

## 15 – 5. UVOZ ROBE PO ZEMLJAMA

## IMPORT OF GOODS, BY COUNTRIES

hilj. EUR	thous. EUR				
	2015	2016	2017	2018	
<b>UKUPNO</b>	<b>1 841 524</b>	<b>2 061 688</b>	<b>2 303 503</b>	<b>2 553 580</b>	<b>TOTAL</b>
<b>Evropa</b>	<b>1 523 013</b>	<b>1 731 954</b>	<b>1 924 530</b>	<b>2 105 118</b>	<b>Europe</b>
Albanija	29 882	28 542	35 017	42 921	Albania
Austrija	28 580	37 965	42 911	44 637	Austria
Belgija-Luksemburg	8 488	13 808	12 963	12 612	Belgium – Luxembourg
Bosna i Hercegovina (sa Rep. Srpskom)	120 006	111 630	151 954	155 563	B&H (with RS)
Bugarska	10 086	13 228	12 930	14 298	Bulgaria
Ujedinjeno Kraljevstvo	12 109	16 345	21 599	29 871	United Kingdom
Grčka	114 308	109 474	135 199	164 472	Greece
Danska	3 631	4 295	6 722	6 716	Denmark
Italija	117 718	153 041	168 716	189 977	Italy
Mađarska	19 945	19 369	21 027	19 261	Hungary
Njemačka	116 431	217 243	196 101	234 584	Germany
Slovenija	57 260	46 393	55 206	56 901	Slovenia
Republika Srbija	518 360	457 276	495 703	492 031	Republic of Serbia
Poljska	19 401	31 111	38 048	45 383	Poland
Sjeverna Makedonija	27 513	26 521	30 353	31 181	North Macedonia
Rumunija	22 092	25 211	30 935	42 126	Romania
Ruska Federacija	4 348	4 818	6 504	7 241	Russian Federation
Hrvatska	110 400	110 813	131 135	152 898	Croatia
Francuska	22 310	41 706	52 610	52 107	France
Holandija	31 443	32 617	36 790	40 270	Netherlands
Češka Republika	16 027	26 037	30 895	33 394	Czech Republic
Švajcarska	11 832	13 076	24 912	35 205	Switzerland
Švedska	6 345	17 784	19 002	24 526	Sweden
Španija	31 597	43 976	47 721	44 334	Spain
Turska	42 746	70 556	71 105	87 858	Turkey
Ostale zemlje	20 155	59 119	48 472	44,751	Other countries
<b>Azija</b>	<b>268 175</b>	<b>270 078</b>	<b>327 442</b>	<b>365 646</b>	<b>Asia</b>
Iran	364	599	375	654	Iran
Izrael	954	2 736	1 150	1 286	Israel
Indija	6 473	11 438	10 768	13 904	India
Indonezija	5 677	5 859	5 835	6 658	Indonesia
Japan	16 600	18 660	36 450	30 743	Japan
Kina	189 591	185 182	221 419	256,624	China
Koreja	14 065	6 638	10 504	14 564	Korea
Sirija	10	2	1	2	Syrian Arab Republic
Tajland	4 652	4 282	4 848	4 307	Thailand
Hong Kong	1 179	716	701	856	Hong Kong
Ostale zemlje	28 610	33 966	35 391	36 048	Other countries
<b>Afrika</b>	<b>6 549</b>	<b>6 288</b>	<b>7 470</b>	<b>10 764</b>	<b>Africa</b>
Alžir	642	2	234	986	Algeria
Obala Slonovače	4	10	14	19	Ivory Coast
Egipat	1 195	901	1 410	1 904	Egypt
Etiopija	14	16	7	11	Ethiopia
Kenija	159	120	64	208	Kenia
Libijska Arapska Džamahirija	-	4	-	19	Libyan Arab Jamahiriya
Tunis	920	1 195	1 022	1 179	Tunis
Ostale zemlje	3 615	4 040	4 719	6 438	Other countries
<b>Amerika</b>	<b>43 318</b>	<b>52 609</b>	<b>43 216</b>	<b>71 455</b>	<b>America</b>
Kanada	1 218	1 944	1 525	1 465	Canada
Panama	59	35	42	55	Panama
SAD	17 468	24 807	17 708	47 928	USA
Argentina	1 737	2 341	2 621	2 515	Argentina
Brazil	12 078	12 240	9 466	7 715	Brazil
Ekvador	5 059	5 444	3 439	4 705	Ecuador
Kolumbija	147	681	2 082	1 259	Columbia
Peru	278	272	287	237	Peru
Djevičanska ostrva	6	16	4	-	The Virgin Islands
Ostale zemlje	5 268	4 829	6 042	5 576	Other countries
<b>Australija i Okeanija</b>	<b>470</b>	<b>760</b>	<b>844</b>	<b>598</b>	<b>Australia and Oceania</b>
Australija	251	284	459	325	Australia
Novi Zeland	216	466	369	248	New Zealand
Ostale zemlje	3	10	16	25	Other countries

## 15 – 6. IZVOZ ROBE PO ZEMLJAMA

## EXPORT OF GOODS, BY COUNTRIES

hilj. EUR

thous. EUR

	2015	2016	2017	2018	
<b>UKUPNO</b>	<b>317 172</b>	<b>325 846</b>	<b>371 463</b>	<b>400 107</b>	<b>TOTAL</b>
<b>Evropa</b>	<b>289 515</b>	<b>290 701</b>	<b>323 673</b>	<b>379 915</b>	<b>Europe</b>
Albanija	13 319	14 388	10 944	12 925	Albania
Austrija	2 376	7 041	1 761	8 544	Austria
Belgija-Luksemburg	1 478	647	844	940	Belgium – Luxembourg
Bosna i Hercegovina (sa Rep. Srpskom)	29 385	26 636	47 186	30 906	B&H (with RS)
Bugarska	1 484	556	2 317	3 066	Bulgaria
Ujedinjeno Kraljevstvo	5 515	3 216	5 369	7 259	United Kingdom
Grčka	5 698	681	115	4 274	Greece
Danska	323	686	899	3 503	Denmark
Italija	40 049	17 393	13 098	13 866	Italy
Mađarska	2 777	34 928	31 683	46 145	Hungary
Njemačka	14 943	13 134	9 315	12 999	Germany
Slovenija	11 938	15 103	19 983	28 168	Slovenia
Republika Srbija	70 213	82 035	65 990	93 079	Republic of Serbia
Poljska	8 939	11 443	15 250	17 540	Poland
Sjeverna Makedonija	4 481	4 526	5 741	6 818	North Macedonia
Rumunija	748	359	723	550	Romania
Ruska federacija	2 640	2 235	2 176	2 140	Russian Federation
Hrvatska	3 125	2 250	2 626	3 657	Croatia
Francuska	4 588	3 715	3 456	3 849	France
Holandija	491	1 002	1 641	2 571	Netherlands
Češka Republika	3 521	6 031	4 192	17 415	Czech Republic
Švajcarska	3 662	4 324	3 841	7 063	Switzerland
Švedska	2 805	2 540	3 269	3 466	Sweden
Španija	189	256	205	532	Spain
Turska	21 362	5 116	22 279	12 907	Turkey
Kipar	308	205	452	798	Cyprus
Ostale zemlje	33 158	30 255	48 318	34 935	Other countries
<b>Azija</b>	<b>18 795</b>	<b>30 203</b>	<b>42 783</b>	<b>17 546</b>	<b>Asia</b>
Gruzija	-	2	13	27	Georgia
Iran	7	-	-	-	Iran
Irak	165	-	43	1	irak
Izrael	44	136	3	87	Israel
Indija	77	12	-	1	India
Indonezija	42	260	138	295	Indonesia
Japan	3 128	2 136	1 074	174	Japan
Kina	7 904	18 932	6 450	14 010	China
Koreja	-	-	2	6	Korea
Sirija	-	-	-	73	Syrian Arab Republic
Tajland	81	80	1	17	Thailand
Hong Kong	3	2 285	31 676	77	Hong Kong
Ostale zemlje	7 344	6 360	3 383	2 778	Other countries
<b>Afrika</b>	<b>6 963</b>	<b>2 880</b>	<b>2 797</b>	<b>1 150</b>	<b>Africa</b>
Alžir	-	214	-	1	Algeria
Obala Slonovače	-	-	-	-	Ivory Coast
Egipat	1 612	2 099	2 642	1 064	Egypt
Etiopija	-	89	-	-	Ethiopia
Libijska Arapska Džamaharija	5 220	341	-	74	Libyan Arab Jamahiriya
Mali	-	-	-	-	Mali
Tunis	1	-	-	1	Tunis
Ostale zemlje	130	137	155	10	Other countries
<b>Amerika</b>	<b>1 637</b>	<b>1 969</b>	<b>2 111</b>	<b>922</b>	<b>America</b>
Kanada	291	357	239	72	Canada
Panama	3	19	-	8	Panama
SAD	1 278	1 152	1 790	819	USA
Argentina	-	1	-	-	Argentina
Brazil	-	-	1	18	Brazil
Ekvador	-	-	-	-	Ecuador
Kolumbija	-	-	1	-	Columbia
Peru	-	-	3	-	Peru
Djevičanska ostrva	29	5	-	-	The Virgin Islands
Ostale zemlje	36	435	77	5	Other countries
<b>Australija i Okeanija</b>	<b>262</b>	<b>92</b>	<b>100</b>	<b>573</b>	<b>Australia and Oceania</b>
Australija	156	92	99	573	Australia
Novi Zeland	-	-	-	-	New Zealand
Ostale zemlje	106	-	1	-	Other countries

## 15 – 7. IZVOZ I UVOZ PO TERITORIJAMA

## EXPORT AND IMPORT BY TERRITORIES

hilj. EUR

thous. EUR

	Izvoz / Exports			Uvoz / Imports			
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	
<b>Ukupno</b>	<b>325 846</b>	<b>371 463</b>	<b>400 107</b>	<b>2 061 688</b>	<b>2 303 503</b>	<b>2 553 580</b>	<b>Total</b>
Evropska unija	122 376	129 031	179 578	992 567	1 091 585	1 232 481	European Union
Ostale evropske zemlje	168 326	194 641	200 338	739 396	832 946	872 636	Other European countries
Amerika	1 969	2 111	922	52 609	43 216	71 455	America
Azija	30 203	42 783	17 546	270 078	327 442	365 646	Asia
Afrika	2 880	2 797	1 150	6 288	7 470	10 764	Africa
Australija i Novi Zeland	92	100	573	760	844	598	Australia and New Zealand

15 – 8. IZVOZ I UVOZ PO ROBNIM SEKTORIMA SMTK<sup>1</sup>EXPORT AND IMPORT BY SITC<sup>(1)</sup> GOODS SECTIONS<sup>(1)</sup>

hilj. EUR

thous. EUR

	Izvoz / Exports			Uvoz / Imports			
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	
<b>Ukupno</b>	<b>325 846</b>	<b>371 463</b>	<b>400 107</b>	<b>2 061 688</b>	<b>2 303 503</b>	<b>2 553 580</b>	<b>Total</b>
Hrana i žive životinje	27 337	26 400	23 680	397 228	425 957	443 299	Food and live animals
Piće i duvan	22 506	20 551	21 672	70 777	79 910	74 999	Beverages and tobacco
Sirove materije osim goriva	71 968	102 740	81 329	37 261	42 350	50 209	Crude materials except fuels
Mineralna goriva i maziva	51 648	45 985	81 979	187 539	255 904	273 437	Mineral fuels and lubricants
Životinjska i biljna ulja i masti	580	587	568	13 937	13 948	14 034	Animal and vegetables fats
Hemijski proizvodi	17 588	17 574	29 578	203 403	227 833	251 127	Chemical products
Proizvodi svrstani po materijalu	86 569	103 993	107 193	341 790	409 606	462 097	Manufactured goods
Mašine i transportni uređaji	31 135	41 633	35 112	527 754	552 498	638 085	Machinery and transport equip.
Razni gotovi proizvodi	11 565	11 999	12 897	279 239	295 491	342 536	Miscellaneous manufac. goods
Nepomenuti proizvodi	4 950	-	6 100	2 759	7	3 757	Commodities, n.e.c.

<sup>1)</sup> Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija – Rev. 4<sup>1)</sup> Standard International Trade Classification – Rev. 4

